TROUW**18 MAART 1980**

Eerste radiocontact met Nederlandsch Indië door pioniersarbeid op Veluwe

Genie blaast laatste Kootwijk-mast om

door Jac. Lelsz

RADIO KOOTWIJK — Komende vrijdagmorgen zal bij het zendstation Radio Kootwijk, gelegen in het hartje van de Veluwe, de laatste van de zes 212 m. hoge masten, die daar nog indrukwekkend in het hemelruim priemt, door de genie worden opgeblazen. Met het vallen van „Lange Gerrit”, zoals de reus in de wandeling wordt genoemd en die bijna even hoog is als twee Utrechtse Dommen op elkaar, wordt een tijdperk afgesloten.

De enorme masten, die eens nodig waren voor het lange-golfverkeer, hebben van lieverlee hun functie verloren. Het zendstation wordt tegenwoordig voornamelijk gebruikt voor de scheepvaart (Scheveningen Radio) en dat is een kwestie van kortegolfverkeer.

Er zijn mensen, die het jammer vinden, dat Lange Gerrit als laatste van de zes nu ook moet verdwijnen. De masten hebben in de twintiger jaren een rol gespeeld bij de eerste radiocontacten met Nederlandsch Indië. Uit nostalgische overwegingen zouden sommigen hem willen laten staan. Ook zijn er stemmen opgegaan om de mast te handhaven als een soort tech-

nisch-archeologisch monument.

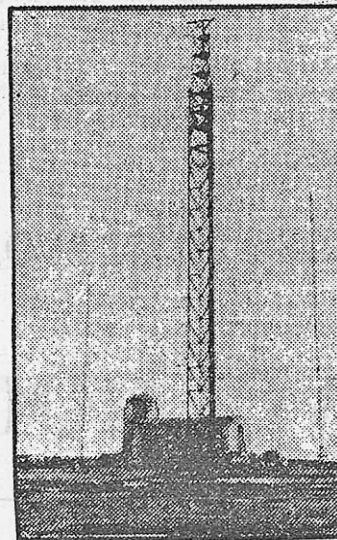
Uit milieukringen kwam echter aandrang om het gevaarte te verwijderen. Ze zien de mast in dit unieke stuk Veluwe met zijn bossen, heidevelden en stuifzanden, waar soms ook nog een herder met zijn schapen dwaalt, alleen maar als „horizon-vervuiling”. De PTT heeft besloten daaraan gehoor te geven. Waarom zou je zoiets overreind laten als het geen praktisch nut meer heeft, terwijl het onderhoud bovendien veel geld kost (enige tienduizenden gulden per jaar, volgens sommigen aanzienlijk meer)? Gewaakt moest er worden voor doorroesten en er moest een goede

bebakening met het oog op de luchtvaart in stand worden gehouden.

Pionieren

Radio Kootwijk dateert van 1923. De tijd van het pionieren op het gebied van radioverkeer. Om bij Kootwijk een station te kunnen vestigen, moest, in wat toen als een rimboe werd ervaren, een terrein geschikt worden gemaakt.

Dat gebeurde door Amsterdamse werklozen, want die waren er in die tijd meer dan genoeg. Naar een ontwerp van de architecten Teeuwisse en Luthman, verrees in de oneindigheid van de Veluwe een

Archiefopname van de Kootwijkse masten, met het gebouw dat het midden houdt tussen een bunker en een kathedraal.

gebouw dat op mensen, die er voor het eerst tegenop lopen,

nog altijd een merkwaardige, zelfs wat surrealistische indruk maakt.

Een gebouw dat het midden houdt tussen een geweldig bunker en een kathedraal.

Iets wat men hier niet zou verwachten.

Omdat het radioverkeer nog in de kinderschoenen stond, was het nodig voor het zendstation een hoge positie te kiezen. Nederland was in Europa het tweede land dat met zoiets begon. Alleen Duitsland was ons voorgegaan. Er kwamen zes zeer hoge masten. Ze waren bij helder weer zelfs vanaf het IJsselmeer, in de jaren twintig nog Zuiderzee, waar te nemen. Vissers hebben vaak verteld dat ze, als ze enige masten in elkaars verlengden zagen liggen en dan in die richting koersten, precies in de haven van Harderwijk terecht kwamen.

Duitsers

In '45 hebben de Duitsers bij

hun terugtocht de zes masten in de lucht laten vliegen. Na de oorlog zijn van de nog bruikbare restanten twee nieuwe gebouwd, eveneens 212 meter hoog. Tengevolge van de ontwikkelingen, onder meer ook het feit dat steeds meer satellieten het heelal doorkruisen, is een ervan in '66 al omver gehaald. Intussen was er wel een bos ontstaan van andere masten, die evenwel zo laag zijn, dat ze alleen van dichtbij zijn te zien. De ene mast, die was overgebleven, gaat nu dus vrijdag tegen de grond.

Dat wordt precisiewerk. Tuien, dikke kabels, verbonden met een loodzwaar blok, waar ze op een bepaald punt samenkomen, houden de mast in evenwicht. Er zijn drie van die blokken. Door de bevestigingsplaats van twee blokken gelijktijdig te laten exploderen, moet de mast precies de kant opvallen van het derde blok. Hierna zal Lange Gerrit nog slechts voortbestaan in het geschiedenisboekje van de PTT.